

Jaarverslag 2009
Raad voor de financiële verhoudingen

Maart 2010

Voorwoord

Voor u ligt het Jaarverslag 2009 van de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv). Met dit verslag legt de Raad verantwoording af over zijn werkzaamheden in het afgelopen kalenderjaar. Daarmee voldoet de Raad aan de verplichting die is neergelegd in artikel 28 van de Kaderwet adviescolleges. Met dit jaarverslag geeft de Raad ook inzicht in de invloed van zijn adviezen.

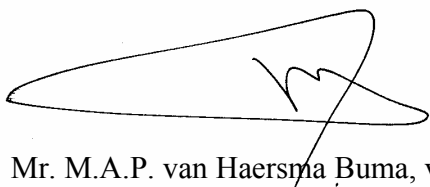
Het *pièce de résistance* was in 2009 het advies over de financiële verhouding tussen het Rijk en de provincies. Op verzoek van de fondsbeheerders – de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Financiën – heeft de Raad zich uitgesproken over de omvang van de provinciale financiën en voorstellen gedaan voor een nieuwe verdeling van het provinciefonds. Niet eerder was de Raad expliciet gevraagd om zijn oordeel te geven over de omvang van de fondsen. Het advies heeft dan ook veel reactie teweeggebracht. De conclusies van de Raad hebben geleid tot een korting op het provinciefonds. In de loop van 2010 wordt de discussie over een andere verdeling van de middelen uit het provinciefonds nader gevoerd.

In dit jaarverslag wordt tevens aandacht besteed aan het op 27 januari 2010 uitgebrachte advies over de financiële verhouding tussen het Rijk en de vier grote steden. De aanbidding van het advies vond eerst in 2010 plaats, het werk was afgerond in 2009. Ook dit – ongevraagde – advies slechte een taboe door in te gaan op de onderbouwing van de uitzonderingspositie van de G4 in het gemeentefonds. De doorwerking van het advies moet in 2010 nog uitkristalliseren. Hier wordt in het volgende jaarverslag nader op in gegaan.

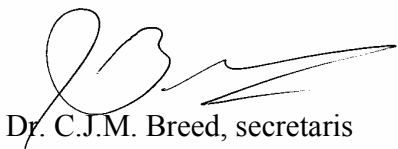
In 2009 heeft de Raad afscheid genomen van zijn leden Bolhuis en Postma, vanwege het aflopen van hun zittingstermijn en heeft drie Raadsleden – de heer Allers, mevrouw Engering-Aarts en de heer Hol – mogen verwelkomen. Daarmee is ook de vacature vervuld die in 2008 was ontstaan vanwege het vertrek van de heer Freeke.

Het jaar 2010 zal in het teken staan van heroverwegingen en de vorming van een nieuw kabinet. Vanzelfsprekend zal de Raad hier zijn steentje aan bijdragen.

De Raad voor de financiële verhoudingen,

Mr. M.A.P. van Haersma Buma, voorzitter

Dr. C.J.M. Breed, secretaris

1.

Inleiding

Met dit jaarverslag voldoet de Raad voor de financiële verhoudingen aan de Kaderwet adviescolleges die voorschrijft dat iedere adviesraad jaarlijks verslag doet van zijn werkzaamheden in het voorafgaande jaar. Zo legt hij publiek verantwoording af over de besteding van collectieve middelen. Maar een jaarverslag is meer dan alleen een financiële verantwoording. Het gaat ook om een inhoudelijk overzicht van de werkzaamheden en een poging om inzicht te geven in de invloed van de uitgebrachte adviezen.

De Raad is een onafhankelijk adviesorgaan van regering en parlement. De Raad geeft advies over (voorgenomen) wetgeving en uitvoeringsmaatregelen, voor zover die raken aan de financiële verhoudingen tussen bestuurslagen. Leidraad bij deze advisering is het streven naar een doeltreffend en doelmatig overheidsoptreden. Het uitgangspunt van de adviezen is de zorg voor een evenwichtige verdeling van taken en bevoegdheden tussen de decentrale overheden en de rijksoverheid, en de financiële middelen die daarvoor nodig zijn. De Raad schenkt daarbij bijzondere aandacht aan de beleids- en bestedingsvrijheid van de decentrale overheden. Daarnaast ziet hij het als zijn rol om de spelregels van de financiële verhoudingen waar nodig met kracht onder de aandacht van betrokken partijen te brengen.

De Raad voor de financiële verhoudingen deelt zijn secretariaat met de Raad voor het openbaar bestuur, wat bijdraagt aan synergie en samenhang tussen de adviezen.

2.

Adviezen en publicaties

2.1

Uitvoering Werkprogramma

Het werkprogramma van de Raad voor de financiële verhoudingen geeft slechts een indicatie van de werkzaamheden in een bepaald jaar. De advisering van de Raad is in hoge mate afhankelijk van de voortgang van het beleid. Vertragingen, beleidswijzigingen, maar ook de manifestatie van urgente onderwerpen bepalen uiteindelijk de raadsagenda. De Raad streeft een balans na tussen ad hoc advisering en het uitvoeren van zijn werkprogramma. Het werkprogramma krijgt daardoor een meerjarig karakter.

2.2

Uitgebrachte adviezen 2009

De Raad bracht in 2009 tien¹ adviezen, een jaarverslag en een werkprogramma uit.

Twee adviezen gingen in op de financiële verhouding tussen het Rijk en decentrale overheden.

- *Naar een herijking van de financiële verhouding tussen Rijk en provincies*
Op verzoek van de fondsbeheerders heeft de Raad advies uitgebracht over de omvang en de verdeling van het provinciefonds, in relatie tot het provinciale takenpakket. Daarbij is ook gekeken naar de belastinginkomsten en het vermogensrendement, zoals in de vorm van dividend en rente. De Raad heeft in dit advies berekend dat de provincies met € 597 miljoen minder toe kunnen. Er zijn drie wegen, al dan niet in combinatie, die tot deze korting kunnen leiden. In de eerste plaats een verlaging van de algemene uitkering uit het provinciefonds. In de tweede plaats een verlaging van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, onder gelijktijdige verhoging van het aandeel van het Rijk daarin. In de derde plaats een vermindering van de specifieke uitkeringen die de provincies van het Rijk ontvangen.
De inkomsten van de provincies zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. Het uitgavenniveau van de provincies is dienovereenkomstig toegenomen. De Raad constateert dat de financiële verhoudingen tussen Rijk en provincies vervuild en verrommeld zijn geraakt door allerlei co-financieringsconstructies en convenanten. De Raad beveelt aan om weer te komen tot een heldere taaktoedeling met een bijbehorende spreiding van financiële verantwoordelijkheden.
De Raad heeft niet alleen gekeken naar de gewenste omvang van het provinciefonds, maar ook naar de verdeling van de middelen uit dit fonds over de provincies. Al sinds 1998 is sprake van een verdeling die onvoldoende rekening houdt met de kosten voor uiteenlopende beleidsterreinen in de twaalf provincies en de eigen inkomsten die provincies kunnen genereren. Bij de voorgestelde herverdeling is daar nu rekening mee gehouden. Door deze gecombineerde herverdeling en de algemene korting gaat de provincie Flevoland erop vooruit. Alle andere provincies leveren in, van wie Noord-Brabant het meest.

¹ Op 27 januari 2010 reikte de Raad zijn advies *Naar een transparantie financiële verhouding tussen het Rijk en de vier grote steden* uit aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Strikt genomen hoort de verantwoording van dit advies niet in dit jaarverslag, maar het feitelijke werk, de besluitvorming en het drukken is gebeurd in 2009. Het boekje is gedateerd op december 2009. Het volgende jaarverslag zal nader ingaan op de concrete doorwerking van bedoeld advies.

Vervolg op advies

Kort na het verschijnen van het advies heeft het Interprovinciaal Overleg (IPO) een contra-expertise laten uitvoeren door een commissie van drie hoogleraren die zich bewegen op het gebied van gemeentelijke en provinciale financiën; de heer prof. dr. Peter Boorsma (Universiteit Twente) (voorzitter), de heer prof. dr. Jan van Helden (Universiteit Groningen) en de heer prof. dr. Luigi van Leeuwen (Universiteit Tilburg). De belangrijkste conclusie van de contra-expertise was dat het advies van de Rfv onvoldoende onderbouwd was om op basis daarvan financiële afspraken te maken.

Het kabinet heeft naar aanleiding van het Rfv-advies een korting van € 300 miljoen ingeboekt voor het provinciefonds in de meerjarenbegroting, met ingang van 2011. Over de verdeling van deze korting over de provincies moet nog nader besloten worden, vooruitlopend op een nieuwe verdeling voor het hele provinciefonds.

Om te komen tot een nieuwe verdeling van het fonds stelde het IPO een onafhankelijke commissie in onder leiding van mevrouw drs. S.J. Stuiveling, de president van de Algemene Rekenkamer. Van de commissie wordt een evenwichtig en zwaarwegend advies verwacht. In de adviesaanvraag aan de commissie staat ook dat het advies moet zijn gebaseerd op draagvlak, 'zodanig dat het advies naar de inschatting van de commissie voor alle provincies bestuurlijk aanvaardbaar is'. Het advies verschijnt naar verwachting binnenkort. Mocht blijken dat de commissie Stuiveling niet aan haar opdracht kan voldoen, dan zal het Rfv-advies als leidraad worden gebruikt bij het ontwerpen van een nieuwe verdeling.

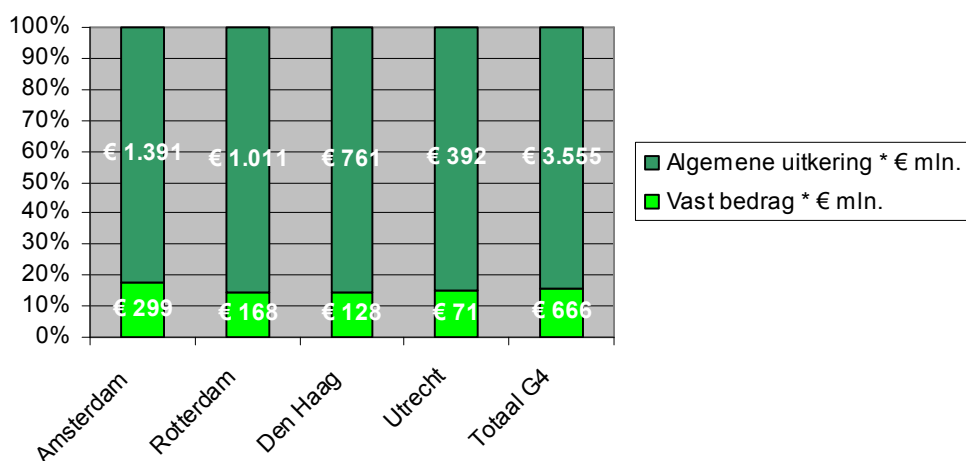

Overhandiging van het advies *Naar een herijking van de financiële verhouding tussen Rijk en provincies* aan de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties door Rfv-voorzitter dhr. mr. M.A.P. van Haersma Buma. Foto: Arenda Oomen.

- *Positie van de vier grootste gemeenten in het gemeentefonds*

In 2009 heeft de Raad gewerkt aan de totstandkoming van het advies *Naar een transparante financiële verhouding tussen het Rijk en de vier grote steden*. De Raad stelt dat de uitkeringen die de vier grote steden uit het gemeentefonds ontvangen, opnieuw tegen het licht moeten worden gehouden. Anders dan de overige gemeenten ontvangen de vier steden sinds 1997 een vast bedrag bovenop de ‘gewone’ uitkering uit het gemeentefonds.

Figuur 1 geeft het vaste bedrag als percentage van de algemene uitkering voor elk van de vier gemeenten, evenals de bedragen in euro.

Figuur 1: Vast bedrag als percentage van de algemene uitkering uitkeringsjaar 2009¹

De argumenten voor de uitkeringspositie van de G4 waren destijds valide, maar zijn inmiddels achterhaald. Via het gemeentefonds kan inmiddels op andere, meer transparante en objectieve wijze rekening worden gehouden met de bijzondere kosten van de G4. Dat kan ook zijn doorwerking hebben naar andere grote gemeenten.

De Raad concludeert dat nader onderzoek nodig is. Hij doet daar op drie terreinen voorstellen voor. In het Periodiek Onderhoudsrapport van het ministerie van BZK moet aandacht worden besteed aan de positie van de G4. Er moet nog eens goed worden gekeken naar de uitgaven en naar wat men uit het gemeentefonds ontvangt op de terreinen Wegen en water, Kunst en ontspanning en Volkshuisvesting, ruimtelijk ordening en stedelijke vernieuwing. Tot slot moet worden nagegaan of er wel voldoende rekening wordt gehouden met een aantal specifieke factoren, zoals cumulatie van problemen bij sommige inwoners en de (inter)nationale centrumfunctie van de G4.

¹ Uitkeringsjaar = 2009, stand betaalmaand januari 2009. Status gegevens; voorlopig.

<http://www.minbzk.nl/onderwerpen/openbaar-bestuur/financien-provincies/gemeentefonds/verdeling>

Op 27 januari 2010 is het advies (gedateerd op december 2009) aangeboden aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Vervolg op advies

De G4 hebben het advies omarmd, door met een persbericht naar buiten te komen dat kopte: *G4 wil herberekening verdeling gemeentefonds*. De werkelijke doorwerking van het advies moet nog blijken. Eén van de eerste momenten daarvoor zijn de herverdeelonderzoeken die naar aanleiding van het periodiek onderhoudsrapport door de fondsbeheerders zijn aangekondigd.

Eén advies ging in op het periodiek onderhoud van het gemeentefonds.

- *Advies Periodiek onderhoudsrapport gemeentefonds 2010*

De Raad heeft advies uitgebracht over het Periodiek onderhoudsrapport gemeentefonds 2010 (POR 2010). De Raad is van oordeel dat er aanleiding bestaat voor actualisering van de verdeling op een groot aantal clusters. De reden is niet zozeer dat aanleiding bestaat voor een grote herverdeeloperatie. Wel stelt de Raad vast dat in de loop der tijd een groot aantal (kleine) onvolkomenheden in de verdeling is geslopen, waardoor de verdeling (op onderdelen) niet meer aansluit bij de werkelijke kosten. Hij constateert ook dat de gemeentelijke financiën de komende periode onder druk komen te staan en dat in tijden van financiële krapte de verdeling nauwer luistert. De Raad bepleit verder de introductie van een ‘vermogens-rendementsmaatstaf’ bij de verdeling van de algemene uitkering. De Raad heeft bezwaren tegen aanpassing van de verdeling van de algemene uitkering ten gunste van krimp gemeenten, omdat zij niet gebaseerd is op geconstateerde kosten en de algemene uitkering geen sturingsinstrument is.

Vervolg op advies

Er is nog geen kabinetsreactie ontvangen op dit advies.

Vijf adviezen gingen in op de financiën op een specifiek beleidsterrein.

- *Verdeelmodel Wmo nu niet aanpassen*

In het *Definitief advies over het Wmo-budget huishoudelijke hulp 2009* doet het SCP suggesties voor aanpassing van het verdeelmodel waarmee de middelen die beschikbaar zijn voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) over de gemeenten verdeeld worden. Dit SCP-advies was voor de VNG aanleiding om te pleiten voor een heroverweging van het verdeelmodel. De Rfv heeft daarop onderzoek gedaan naar de wenselijkheid van het tussentijds aanpassen van het verdeelmodel. In zijn briefadvies van 12 maart 2009 adviseert de Raad de Vaste Kamercommissie voor VWS het huidige verdeelmodel te handhaven. Om verschillende redenen vindt de Raad tussentijdse aanpassingen op grond van het SCP-advies ontijdig en onwenselijk. De Raad adviseert de suggesties van het SCP mee te nemen in het periodiek onderhoud aan het gemeentefonds.

Vervolg op advies

In het kader van het periodiek onderhoud heeft onderzoeksbureau Cebeon gekeken naar de verdeling van de Wmo. De Tweede Kamer heeft zich uitgesproken voor de introductie van twee nieuwe maatstaven: 'gemiddeld inkomen' en 'medicijngebruik'. In het voorjaar van 2010 zal een nadere uitwerking worden aangeboden aan de Kamer, waarover ook advies zal worden gevraagd aan de Rfv. De bedoeling is om de nieuwe verdeling per 1 januari 2011 te laten in gaan.

- *Actualisatie verdeelmodellen Wet werk en bijstand*

De Raad heeft advies uitgebracht over de actualisatie van de verdeelmodellen Wet werk en bijstand (Wwb) voor 2010. De Raad adviseert om het verdeelmodel voor het inkomensdeel van de Wwb niet aan te passen. Voor het werkdeel wordt wel een actualisatie voorgesteld. Daarnaast plaatst de Raad een kanttekening bij de zogenoemde dempingsregeling.

Vervolg op advies

Het advies is overgenomen, het verdeelmodel is voor 2010 niet aangepast. Voor de lange termijn wordt nader onderzoek aangekondigd. Hier zal ten minste het secretariaat van de Rfv bij betrokken zijn. Mogelijk bestaat in 2010 aanleiding voor advisering door de Raad, hoewel zijn standpunten over het verdeelmodel van het inkomensdeel van de Wwb inmiddels bekend zijn. De Raad zal in maart 2010 wel advies uitbrengen over de werking van de Meerjarige aanvullende uitkering. Het blijft druk rondom de Wwb met onderzoeken, aanpassingen en 'dempingsmaatregelen'. De gevolgen van de economische en financiële crisis zullen vanaf 2010 ook zichtbaar worden in het verloop van de bijstandsuitgaven. Dit leidt mogelijk tot meer dempings- en noodmaatregelen. Het is wel de bedoeling dat het verdeelmodel binnen niet al te lange tijd bestendig wordt. Advisering van de Rfv zal hierop gericht zijn.

- *Advies verdeelmodel maatschappelijke opvang*

De Raad plaatst bij het nieuwe verdeelmodel voor de maatschappelijke opvang enige kanttekeningen. Hij merkt daarbij op dat het moeilijk is een definitief oordeel te geven, omdat de kosten zich nog niet volledig hebben uitgekristalliseerd. Het ter advisering voorgelegde verdeelvoorstel doet echter veel beter recht aan de verschillen in objectieve kosten dan de huidige verdeling. De Raad beveelt daarom aan het verdeelmodel nu in te voeren en tegelijkertijd de kostenontwikkeling goed te blijven volgen en de verdeling daarop zonnodig aan te passen.

Vervolg op advies

Op grond van het advies van de Raad heeft de staatssecretaris van VWS besloten het voorgestelde verdeelmodel per 1 januari 2010 te laten ingaan. De kostenontwikkeling blijft gevolgd worden in het licht van de verdeling van kosten over de specifieke uitkering maatschappelijke opvang en de Awbz.

- *Advies concept-Deltawet Waterveiligheid en Zoetwatervoorziening*
De Raad voor het openbaar bestuur en de Raad voor de financiële verhoudingen hebben een kort briefadvies uitgebracht over de concept-Deltawet. De raden ondersteunen de instelling van een apart Deltafonds, van een Deltaprogramma en van een Deltaregisseur. Wel menen de raden dat de instelling van een Deltaregisseur een deugdelijke wettelijke regeling behoeft.

Vervolg op advies

Mede op basis van het advies heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat in het aangepaste wetsvoorstel en de memorie van toelichting de taak van de Deltaregisseur uitgebreider omschreven en deze de positie van regeringscommissaris gegeven. Deze neemt – zoals bepleit door de Rob en de Rfv – als adviseur deel aan de Ministeriële Stuurgroep Deltaprogramma. De suggestie van de Rob en de Rfv om de groeiende praktijk in het openbaar bestuur om bijzondere ‘figuren’ (‘buitenboordmotoren’, regisseurs, *taskforces* etc.) in te stellen, nader te doordenken, heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat in een brief onder de aandacht gebracht van de secretaris-generaal van de Algemene bestuursdienst (ABD). Zij stelt voor dit thema te agenderen voor discussie tijdens een bijeenkomst voor ABD-managers.

- *Advies ingrijpingsbevoegdheid jeugdzorg*
De Raad voor de financiële verhoudingen en de Raad voor het openbaar bestuur hebben advies uitgebracht aan de minister voor Jeugd en Gezin over hoe provincies zouden kunnen ingrijpen als vanuit gemeenten een bovengemiddeld beroep op jeugdzorg wordt gedaan. De Raden vinden een wettelijk verankerde aanwijzingsbevoegdheid jegens gemeenten op het gebied van jeugdzorg disproportioneel en daarmee ongewenst. Zo’n aanwijzingsbevoegdheid leidt tot extra bestuurslasten en kosten zonder dat hij bijdraagt aan een snellere of betere hulp aan jeugdigen. De Raden vinden dat de gemeenten de plicht hebben te zorgen voor een voldoende preventief aanbod aan jeugdzorg. Dat is niet alleen in het belang van de jeugdigen zelf, maar het is ook de meest (kosten)effectieve aanpak. De provincies hebben tot taak de gemeenten hierbij te ondersteunen, stimuleren en zonodig aan te spreken.

Vervolg op advies

De ingrijpingsbevoegdheid is naar aanleiding van het Rfv-advies van de baan. Onder voorzitterschap van Kamerlid Heijnen buigt een parlementaire werkgroep zich over de toekomst van de jeugdzorg.

Twee in 2009 uitgebrachte adviezen betroffen de toepassing van Artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet.

- *Artikel 12 Loppersum 2008*

De Raad adviseerde om aan de gemeente Loppersum voor het jaar 2008 een aanvullende uitkering te verstrekken van € 1.116.308. De Raad stelt vast dat het financiële beleid van de gemeente heeft bijgedragen aan de financiële problemen. Mede gelet op de gevolgen van de bevolkingsdaling voor de begroting en het voorzieningenniveau stelt de Raad een grondig saneringsproces voor. Hij plaatst daarnaast kritische kanttekeningen bij het begrotingstoezicht door de provincie Groningen.

Vervolg op advies

Het advies van de Raad is overgenomen. In het vervolgrapport is de aanbeveling voor een extra verhoging van de OZB eveneens gehonoreerd.

- *Artikel 12 Ouderkerk 2008*

De gevolgen van de bodemsanering, de slechte bodemgesteldheid, de omvangrijke planschadeclaims en tegenvallende rendementen hebben de gemeente Ouderkerk in financiële problemen gebracht. Het voorstel is de gemeente Ouderkerk een aanvullende uitkering over 2008 te verstrekken van € 829.000 voor het in één keer saneren van de negatieve reserve. De Raad stemt hier mee in, met dien verstande dat hij van oordeel is dat de planschadeclaim van € 300.000 voor de herziening buitengebied ten behoeve van de aanleg van een provinciale weg buiten beschouwing dient te worden gelaten. Voor het afronden van de artikel 12-steun dient verder helderheid te bestaan over een mogelijke gemeentelijke herindeling.

Vervolg op advies

Het advies van de Raad is overgenomen. Mede naar aanleiding van het advies van de Raad heeft de provincie Zuid-Holland de helft van de planschadeclaim voor haar rekening genomen.

Onderstaande tabel toont het aantal door de Raad sinds 2000 uitgebrachte gevraagde en ongevraagde adviezen.

	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09
Gevraagde adviezen	16	14	16	11	9	18	12	10	9	8
Waarvan in het werkprogramma voorzien	5	7	10	5	5	9	4	7	9	8
Ongevraagde adviezen	0	2	2	0	3	1	2	2	1	2
Totaal adviezen	16	16	18	11	12	19	14	12	10	10

Tabel 1: Aantal gevraagde en ongevraagde adviezen

Uitgesplitst naar het aantal adviezen aan de beheerders van gemeente- en provinciefonds en de vakdepartementen, ontstaat het volgende beeld.

	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09
Adviezen niet aan beheerders	8	8	12	8	9	12	6	6	5	5
Adviezen aan beheerders	8	8	6	3	3	7	8	6	5	5
Totaal aantal adviezen	16	16	18	11	12	19	14	12	10	10

Tabel 2: Aan de beheerders en de overige leden van het kabinet uitgebrachte adviezen¹

2.3

Invloed van de adviezen

In het jaarverslag van 2008 heeft de Raad een eerste aanzet gemaakt om de invloed van zijn adviezen nader te analyseren aan de hand van een analysekader waarin vier verschillende soorten van “doorwerking” worden onderscheiden, te weten: instrumentele doorwerking, conceptuele doorwerking, argumentatieve doorwerking en politiek-strategische doorwerking.²

- Instrumentele doorwerking. Dit is de directe verandering van gedrag of opvattingen bij doelgroepen van advisering, afgemeten aan de mate waarin de inhoud van adviezen min of meer direct wordt overgenomen in beleidsnota's, Kamerstukken, kabinetsstandpunten, standpunten van maatschappelijke organisaties, media en/of professionele of wetenschappelijke publicaties.
- Conceptuele doorwerking. Hier gaat het om de verandering van kennis, opvattingen of causale redeneringen (of in het algemeen: het raamwerk waarbinnen een beleidskwestie of maatschappelijk probleem wordt geanalyseerd – ‘framing’) die teweeg wordt gebracht bij de doelgroep van de adviesraden. Conceptuele doorwerking wordt niet zozeer afgemeten aan het overnemen van (delen van) een advies, maar veeleer aan het overnemen of omarmen van zogenaamde ‘sensitizing concepts’ die de Raad heeft aangedragen.
- Argumentatieve doorwerking. Dit is de mate van verandering van een departementale, maatschappelijke of politieke agenda, door het stimuleren van het debat over bepaalde maatschappelijke kwesties.
- Politiek-strategische doorwerking. Hier gaat het om veranderingen van de machtspositie van partijen in een beleidsveld, waardoor zij beter in staat zijn om hun doelen te bereiken.

De in 2009 uitgebrachte adviezen van de Rfv in 2009 hadden voornamelijk instrumentele doorwerking.

¹ Als het advies behalve aan de beheerders van gemeentefonds of provinciefonds ook aan een andere bewindspersoon is uitgebracht, is het advies beschouwd als ‘niet aan de beheerders uitgebracht’, tenzij het nadrukkelijk de fondsen betreft.

² Bekkers, V.J.J.M., V.M.F. Homburg, H.J.M. Fenger en K. Putters, *Doorwerking van strategische beleidsadvisering*, Amsterdam, Rozenberg, 2004 en *Adviseren met doorwerking: visitatiecommissie Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling*, Den Haag, december 2004.

3.

Communicatie

3.1

Website en nieuwsbrief

De website van de Raad trekt tussen de 2.000 en 4.000 unieke bezoekers per maand. De adviezen van de Rfv worden ook vaak doorgeplaatst naar andere sites. Belangstellenden kunnen zich via de website abonneren op een elektronische Nieuwsbrief, die maandelijks verschijnt. Daarin staan de laatste wetenswaardigheden over de adviezen van de Raad en over andere activiteiten die de Rfv ontplooit. Via 'links' in de Nieuwsbrief kunnen bezoekers direct doorklikken naar de adviezen en de achtergrondinformatie bij activiteiten. De Nieuwsbrief heeft ruim 950 abonnees; een stijging met 150 ten opzichte van het jaar ervoor.

3.2

Communicatie rondom adviezen; voor, tijdens en na

De communicatie rond het uitbrengen van adviezen blijft een speerpunt. Vrijwel altijd leidt dit tot aandacht in de vakpers. Bij de grotere adviezen en publicaties is er ook aandacht van de landelijke en regionale media. Dit gold in 2009 bijvoorbeeld in ruime mate voor het advies over de financiële verhouding tussen het Rijk en de provincies.

Bij de voorbereiding van het in 2010 uitgebrachte advies over de financiële verhouding tussen het Rijk en vier grote steden is in het bijzonder aandacht besteed aan de communicatie met belanghebbenden.

Leden van de Raad en medewerkers van het secretariaat verzorgen geregeld extra voorlichting door publicaties en presentaties over uitgebrachte adviezen en ondernomen activiteiten (zie ook bijlage V).

In 2009 hebben medewerkers van het secretariaat in het kader van adviestrajecten gemeenten bezocht en gesprekken gevoerd met beleidsbepalende personen. Zo wil het secretariaat de eigen kennis toetsen aan ervaringen in de praktijk en wil de Raad de kwaliteit van en het draagvlak voor zijn adviezen vergroten.

In 2009 is gestart met de actualisering van de huisstijl. Stapsgewijs zal de aangepaste stijl in 2010 worden ingevoerd. Als laatste stap komt daarbij de website aan bod, die ook om andere redenen aan vernieuwing toe is.

3.3

Netwerk van de Raad en het secretariaat

De Raad voert minimaal een keer per jaar overleg met de Tweede Kamercommissie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO). Een delegatie van de Rfv spreekt jaarlijks met de Bestuursraad van het ministerie van BZK. In het kader van de planning en voortgang van de werkzaamheden vindt er minimaal

eenmaal per jaar een overleg met de minister van Financiën en de staatssecretaris van BZK plaats.

Het secretariaat neemt daarnaast deel aan tal van begeleidingscommissies, expertmeetings en dergelijke. Ook wordt geregeld overlegd met het IPO en de VNG. Medewerkers wonen standaard bijeenkomsten bij van diverse overlegorganen op gemeentelijk en provinciaal niveau, zoals vakberaden van gemeenten en provincies, het overleg van directeuren middelen/financiën van gemeenten met meer dan 100.000 inwoners en de financieel specialisten uit die gemeenten.

De secretaris en plaatsvervangend secretaris voeren ter voorbereiding van de raadsvergaderingen maandelijks overleg met de directeur Openbaar Bestuur en Democratie (OBD) van het ministerie van BZK om zorg te dragen voor een goede afstemming van de werkzaamheden. Daarnaast hebben medewerkers in het kader van een adviestraject regelmatig overleg met het betrokken departement.

4. Samenstelling Raad

Per 1 juli 2009 zijn drie nieuwe Raadsleden benoemd. Het betreft dhr. dr. M.A. Allers, onderzoeker Economie aan de Rijksuniversiteit Groningen en directeur van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO), mevrouw drs. L.E.J. Engering-Aarts, oud-wethouder Financiën en Cultuur in de gemeente Den Haag en dhr. F.A.G. Hol, oud-wethouder Financiën van de gemeente Heerlen. De benoeming geldt voor vier jaar. De voorzitter van de Rfv, mr. M.A.P. van Haersma Buma, is herbenoemd voor een periode van vier jaar. Van de leden Bolhuis en Postma liep de zittingsperiode per 30 juni 2009 af. De derde vacature was reeds in 2008 ontstaan met het vertrek van de heer drs. R.M. Freeke. Bij de keuze voor de leden is nadrukkelijk aandacht besteed aan de achtergronden, de vereiste inhoudelijke competenties van de benoemde kandidaten en de diversiteit van de samenstelling van de Raad.

De samenstelling van de Raad in 2009 is opgenomen in bijlage I.

5. Secretariaat

De samenstelling van het secretariaat (bijlage II) onderging een aantal veranderingen. Per 1 januari 2009 zijn mevrouw K.R. Veldhuijzen en drs. M.J. Fraanje in dienst getreden van het secretariaat van de Rob en Rfv.

6.

Financieel overzicht

In financieel opzicht werken de beide Raden (Rob en Rfv) met één budget.

2009	Begroting	Uitgaven
Personeel	810.000	898.830
Materieel (waaronder vacatiegelden raadsleden, drukwerk, kosten voor symposia, onderzoek e.d.)	567.000	545.341
Totaal	1.337.000	1.444.171

Tabel 3: Financieel overzicht (bedragen in euro's)

In 2009 zijn de uitgaven € 67.000 hoger uitgevallen dan oorspronkelijk was geraamd. Dit werd veroorzaakt doordat eenmalig extra uitgaven zijn gedaan in verband met de organisatie van het internationale wetenschappelijk symposium (van de Rob) in januari 2009, er tijdelijke extra administratieve ondersteuning is ingehuurd en een begin is gemaakt met de externe evaluatie van de Rfv.

Bijlage I

Samenstelling van de Raad voor de financiële verhoudingen in 2009

- Voorzitter: De heer mr. **M.A.P. van Haersma Buma**
Dijkgraaf van Delfland
- Plv. voorzitter: Mevrouw **A.G.M. van de Vondervoort**
Gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland
- Leden: De heer dr. **M.A. Allers** (per 1 juli 2009)
Onderzoeker Economie aan de Rijksuniversiteit Groningen
en directeur van het COELO
- De heer **C.A.P. Bolhuis** (tot 30 juni 2009)
Oud-burgemeester van de gemeente Raalte
- Mevrouw drs. **L.E.J. Engering-Aarts** (per 1 juli 2009)
Oud-wethouder Financiën en Cultuur van de gemeente
Den Haag
- De heer **F.A.G. Hol** (per 1 juli 2009)
Oud-wethouder Financiën van de gemeente Heerlen
- De heer prof. mr. **C.A. de Kam**
Honorair hoogleraar Economie van de publieke sector aan
de Rijksuniversiteit Groningen
- De heer drs. **J.K.T. Postma** (tot 30 juni 2009)
Oud-burgemeester van de gemeente Leiden
- Mevrouw **H. van Rijnbach-de Groot**
Burgemeester van de gemeente Etten-Leur
- Mevrouw prof. dr. **B. Unger**
Hoogleraar Economie van de publieke sector aan de
Universiteit Utrecht
- De heer drs. **P.A. van Vugt**
Oud-gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant

Bijlage II

Samenstelling van het secretariaat Rob en Rfv in 2009

Secretaris:	dr. C.J.M. Breed
Plv. secretaris:	mr. G.A. van Nijendaal
Adviseurs:	drs. M.J. Fraanje drs. P.C. de Goede drs. P. de Jong mw. drs. G.S. Kooistra drs. M.M.S. Mekel mw. K.R. Veldhuijzen
Communicatieadviseur:	mw. H.H.M. Loogman
Bedrijfsbureau:	mw. M. Kahraman-Güllü mw. M.J. Polderman-Zuijdwijk mw. V. Rameswar

Bijlage III

Werkvoorraad 2009

A. Lopende adviestrajecten

Herziening financiële verhouding Rijk - provincies

Op 19 maart 2009 is het advies over de financiële verhouding tussen het Rijk en de provincies uitgebracht. Dit advies gaat over de omvang én de verdeling van het fonds. Daarbij is ook gekeken naar de capaciteit die provincies hebben om eigen middelen te genereren.

Positie van de vier grootste gemeenten in het gemeentefonds

De Raad werkt aan een advies over de positie van de G4 in het gemeentefonds. Dit advies zal in 2009 verschijnen.

B. Bijzondere trajecten

Evaluatie Raad voor de financiële verhoudingen

In 2009 zal de vierjaarlijkse evaluatie van de Raad voor de financiële verhoudingen plaats vinden.

Seminar

De Raad is voornemens in het najaar een seminar te organiseren over een nog nader te bepalen onderwerp.

C. Overige adviesonderwerpen

Jeugdzorg

De relatie tussen de preventieve taak van de gemeente op het terrein van de jeugdzorg en de reguliere jeugdzorg verdient nadere uitwerking.

Deltawet

In september 2007 bracht de Deltacommissie, een staatscommissie onder voorzitterschap van dr. C.P. Veerman, het advies "Samen werken met water" uit. Het kabinet heeft dit advies op hoofdlijnen omarmd en aangekondigd in 2009 met een ontwerp van een Deltawet te komen waarin drie zaken geregeld worden: de juridische grondslag voor het uit te voeren Deltaprogramma, de wijze van financiering van dit programma, en de taken en bevoegdheden van de aan te stellen Deltaregisseur. In het voorjaar van 2009 voert het DG Water van het ministerie van V&W ter voorbereiding enkele klankbordgesprekken met vertegenwoordigers van relevante adviesorganen, waaronder de Rfv en de Rob. Daarna wordt het wetsontwerp voor formele advisering aangeboden aan de betrokken adviesorganen.

Wmo

De Raad volgt de ontwikkelingen rond de Wmo nauwgezet. Dit mondde in maart 2009 uit in een ongevraagd advies aan de Vaste Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport om geen tussentijdse aanpassingen te doen aan het objectieve verdeelmodel. De aanleiding hiervoor was het SCP-rapport huishoudelijke hulp dat suggesties deed voor tussentijdse aanpassingen op basis van nieuwe criteria.

Later dit jaar zal de wenselijkheid besproken worden van een evaluatie van de Wmo met de fondsbeheerders en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Later in het jaar volgt misschien ook een toekomstvisie op de Wmo, al dan niet in combinatie met een toekomstvisie op de AWBZ.

Wwb

De Raad volgt ook in 2009 de ontwikkelingen van de Wwb, zowel voor wat betreft het inkomensdeel als het werkdeel. Een meerjarig thema voor inkomensdeel is het creëren van meer stabiliteit in de uitkomsten van het I-deel, zonder afbreuk te doen aan de werking en plausibiliteit van het verdeelmodel.

D. Onderwerpen die voortvloeien uit het POR gemeentefonds 2009

- De ontwikkeling van decentralisatie-uitkeringen
- Monitoren effecten van krimp
- Overige eigen middelen van gemeenten
- Noodzaak/wenselijkheid aanpassing objectieve verdeelmodel Wmo en Financiële verhoudingswet met nieuwe criteria

E. Onderwerpen naar aanleiding van de kabinetsreactie op het rapport van de Interbestuurlijke Taakgroep Gemeenten

- Ontwikkeling lokaal belastinggebied
- Het opzetten van een InterBestuurlijk Informatiesysteem
- Evaluatie WGR+
- Decentralisatie Besluit Locatiegebonden Subsidies en samenvoeging met Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing voor provincies
- Decentralisatie van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (eventueel in samenhang met de toekomst van het Grotestedenbeleid)
- Decentralisatie van de brede doeluitkering sociale integratie en veiligheid (eventueel in samenhang met de toekomst van het Grotestedenbeleid)
- Decentralisatie specifieke uitkering maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en verslavingszorg

F. Reguliere adviestaken

1. Beoordeling artikel 12-aanvragen

- Loppersum
- Ouderkerk

2. *Advies over het Periodiek onderhoudsrapport gemeentefonds 2010*

G. Inbreng bij advisering door Raad voor het openbaar bestuur

Niet voorzien, maar zal waarschijnlijk wel plaatsvinden

Bijlage IV Werkprogramma 2010

Geachte mevrouw Ter Horst,

Volgens de Kaderwet adviescolleges is de Raad gehouden jaarlijks een werkprogramma op te stellen. Hierbij doe ik u het werkprogramma 2010 van de Raad voor de financiële verhoudingen toekomen.

1.

Inleiding

Op basis van ervaringen uit het verleden moet worden vastgesteld dat de waarde van een werkprogramma voor de Rfv beperkt is. De Raad blijft voor concrete adviesaanvragen afhankelijk van de voortgang van de besluit- en beleidsvorming op de verschillende ministeries. Het werkprogramma heeft ook geen verplichtend karakter voor de ministeries. De vanzelfsprekendheid ontbreekt om de Raad om advies te vragen, ook al is in het verleden bij herhaling de meerwaarde van de adviezen gebleken.

Bij omvangrijke financiële (verdeel)vraagstukken lijkt het vanuit de ministeries vaak meer voor de hand te liggen een aparte commissie in te stellen of onderzoeksbureaus in te schakelen. De Raad betreurt dit en zou graag desgevraagd vaker adviseren over (interbestuurlijke) verdeelvraagstukken. Het is mede aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om als coördinerend ministerie de toegevoegde waarde van Rfv-adviezen bij de betrokken ministeries onder de aandacht te brengen.

2.

Strategische vraagstukken op het terrein van de financiële verhoudingen

Los van de reguliere adviesonderwerpen ligt in de taakopdracht van de Raad ook besloten dat hij zich buigt over meer strategische onderwerpen betreffende de financiële verhoudingen.

Voor de komende periode spelen de volgende thema's een rol:

- als gevolg van de economische crisis neemt de druk op de rijksbegroting toe en zal ook de visie op de financiële verhoudingen zich mogelijk wijzigen;
- de omvang van de beschikbare middelen;
- inkomsten uit vermogen bij decentrale overheden;
- het doorvoeren van een decentralisatieagenda die recht doet aan de bestuurlijke en financiële slagkracht van decentrale overheden;
- de verrommeling van de financiële verhoudingen;
- de wijze van bekostiging van regionale taken;
- het belastinggebied van decentrale overheden;
- de bekostiging van de lokale zorgtaken en de ruimtelijk-economische opgaven van de provincies.

Gelet op deze thema's is de Raad voornemens een advies uit te brengen over de uitgangspunten van de financiële verhoudingen. De heroverwegingsoperatie vormt daarbij een goede aanleiding om de uitgangspunten en fundamenten van de financiële verhoudingen nog eens kritisch tegen het licht te houden. De centrale vraag daarbij is in hoeverre en op welke wijze de inrichting van de financiële verhouding bij kan dragen aan een doelmatige en effectieve overheid.

3.

Adviesonderwerpen voor 2010

De Raad heeft voor 2010 de volgende onderwerpen die voor advisering in aanmerking komen geïnventariseerd.

1. Gevolgen van de evaluatie van de jeugdzorg voor de bekostiging van de jeugdzorg.
2. Uit het Periodiek onderhoudsrapport (POR) gemeentefonds 2010 volgt een aantal onderzoeken naar de verdeling van de volgende clusters. De status daarvan is nog ongewis:
 - Kunst en Ontspanning
 - Groen
 - Openbare Orde en Veiligheid
 - Wegen en Water
3. Een vermogensmaatstaf voor het gemeentefonds
4. Monitor werking verdeelmodel van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
5. De Wet werk en bijstand (Wwb) Evaluatie van de systematiek van de Meerjarige aanvullende uitkering (MAU)
6. Eventuele aanpassing van de verdeelsleutel Wwb
7. Artikel 12 aanvragen:
 - Boarnsterhim
 - Loppersum
 - Ouderkerk
8. Gevolgen heroverwegingsoperatie
9. Plan van aanpak bevolkingsdaling
10. Bekostiging van primaire waterkeringen
11. Advies over het Periodiek onderhoudsrapport gemeentefonds 2009.
Aandachtspunten daarbij:
 - positie G4
 - gevolgen bevolkingsdaling
12. Evaluatie BTW-compensatiefonds
13. De evaluatie van de normeringssystematiek
14. Kostenonderzoek brede doeluitkering bestrijding van rampen en zware ongevallen (BDUR)

Dit betreft slechts een inventarisatie van mogelijke adviesonderwerpen. Zoals eerder gesteld is de Raad voor concrete adviesaanvragen afhankelijk van de voortgang van de besluit- en beleidsvorming op de verschillende ministeries.

4.

Studieonderwerpen

Naast concrete adviesonderwerpen wenst de Raad aandacht te besteden aan een aantal onderwerpen.

1. Methodieken van verdeelonderzoek
 - Inventariseren van verdeelmodellen en onderzoek. Dit met het doel meer systematische kennis over de keuzes die bij verdeelvraagstukken aan de orde zijn in kaart te brengen.
2. De bekostiging van de zorgtaak van de gemeenten
 - Demografie en decentralisatie
3. Symposium over sturen met geld
 - Een (nieuw) perspectief op de Financiële verhoudingen
4. Vereenvoudiging verdeelstelsel gemeentefonds

De Raad voor de financiële verhoudingen,

Mr. M.A.P. van Haersma Buma, voorzitter

Dr. C.J.M. Breed, secretaris

Afschrift aan de:

Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties:
Minister van Financiën

Bijlage V Publicaties en andere activiteiten van de medewerkers van het secretariaat

Kees Breed

- Hans Bekke, Kees Breed en Pieter de Jong (red.), *Naar een collegiaal en samenhangend overheidsbestuur. De lokale bestuurspraktijk als wenkend perspectief voor het Rijk?*, Sdu Uitgevers, Den Haag, november 2009.
- Breed, Kees, 'De cultuur van de rijksoverheid - Is samenwerking wel mogelijk?', in: Hans Bekke, Kees Breed en Pieter de Jong (red.), *Naar een collegiaal en samenhangend overheidsbestuur, de lokale bestuurspraktijk als wenkend perspectief voort het Rijk?*, Den Haag 2009, p 197-208 .
- Breed, Kees en Nikol Hopman, 'Samen voorbij Weber? – Op weg naar nieuwe verbindingen tussen politici en ambtenaren', in: Duivenboden, H.P.M. van, E.J.Th. van Hout, C.J. van Montfort en J.C. Vermaas (red.), *Verbonden verantwoordelijkheden in het publieke domein*, Den Haag 2009, p 239-252.

Rien Fraanje

- Brunschot, Annemieke van, en Rien Fraanje, 'De nieuwe kaart van Denemarken. Hervorming van de decentrale overheid', in: Pauline Krauss en Lieke van der Meeren: *Europaplein. Knooppunt van Innovatief Beleid*, Berenschot, Utrecht, 2009
- Fraanje, M.J., 'Naar een nieuw beleidsparadigma. Van decentralisatie naar differentiatie', in: *Bestuurswetenschappen*, augustus 2009, 63ste jaargang, nr. 4.
- Fraanje, M.J. en M. Herweijer, 'Meer invloed overheidsmanager bij herindeling.' In: *Overheidsmanagement*, september 2009, nr. 9.
- Herweijer, M en M.J. Fraanje: *Do institutions matter? What are the effects of an imposed merger of municipalites in comparison to a locally initiated merger of municipalities?* Paper for 5th ECPR Conference, 10-12 September 2009, Potsdam, Germany.
- Herweijer, M. en M.J. Fraanje, 'Beslissen over herindeling en risico's van groupthink.' in: *Bestuurswetenschappen*, oktober 2009, 63ste jaargang, nr. 4.
- Fraanje M.J en M. Herweijer, 'Naar een zakelijk debat over herindelingen.' in: *Openbaar Bestuur*, november 2009, jaargang 19, nr. 11.
- Herweijer, Michiel, Rien Fraanje en Rachel Beerepoot, *Processen en effecten van herindelingen*, Uitgeverij Kluwer, Alphen aan den Rijn, 2009.
- Presentatie, *Wat bij een herindeling komt kijken*, startbijeenkomst Sudwest hoek. Bolsward, 26 februari 2009.
- Presentatie onderzoek herindelingen, startbijeenkomst Renswoude, Scherpenzeel, Woudenberg. Scherpenzeel, 22 september 2009.

Pieter de Jong

- Gastcollege over het Rob-advies *Besturen over grenzen. Opgave voor alle bestuurslagen* voor studenten ‘Duitslandstudies’ aan de Radboud Universiteit Nijmegen, 28 mei 2009.
- Presentatie (met Gerlant Kooistra) over ‘strategie, kennis en innovatie t.a.v. het openbaar bestuur en de rol daarbij van de Rob en de Rfv’ voor masterstudenten public management van de Erasmus Universiteit, 2 september 2009.
- Presentatie (met Gerlant Kooistra en Henriette Loogman) over de positionering en werkwijze van de Rob en de Rfv, voor medewerkers van de directie relatiebeheer, uitvoeringsontwikkeling en aansturing van zbo's, van het ministerie van SZW, 24 november 2009.
- Hans Bekke, Kees Breed en Pieter de Jong (red.), *Naar een collegiaal en samenhangend overheidsbestuur. De lokale bestuurspraktijk als wenkend perspectief voor het Rijk?*, Sdu Uitgevers, Den Haag, november 2009.
- ‘Een ‘nieuwe’ vernieuwing van de rijksdienst?’, in de essaybundel: *Naar een collegiaal en samenhangend overheidsbestuur*, pp. 57-74.

Gerlant Kooistra

- Presentatie (met Pieter de Jong) over ‘strategie, kennis en innovatie t.a.v. het openbaar bestuur en de rol daarbij van de Rob en de Rfv’ voor masterstudenten public management van de Erasmus Universiteit, 2 september 2009.
- Presentatie (met Pieter de Jong en Henriette Loogman) over de positionering en werkwijze van de Rob en de Rfv, voor medewerkers van de directie relatiebeheer, uitvoeringsontwikkeling en aansturing van zbo's, van het ministerie van SZW, 24 november 2009.

Henriette Loogman

- Presentatie (met Pieter de Jong en Gerlant Kooistra) over de positionering en werkwijze van de Rob en de Rfv, voor medewerkers van de directie relatiebeheer, uitvoeringsontwikkeling en aansturing van zbo's, van het ministerie van SZW, 24 november 2009.

Michael Mekel

- Kerckhaert, F., M.M.S. Mekel, E.R. Muller, ‘De veiligheidsregio’, in: *Het wegen van publieke waarden*, bundel ter gelegenheid van het afscheid van de voorzitter en vier leden van de Raad voor het openbaar bestuur, juni 2009.
- Lezing over het advies ‘Buiten de gebaande paden’ voor het Netwerk integraal gezondheidszorg, 17 september 2009.
- Lezing over het advies ‘Buiten de gebaande paden’ voor de Beleidsgroep GGD integraal gezondheidszorg, 26 november 2009.

Gerber van Nijendaal

- Inleiding over de gevolgen van de verdeling van het provinciefonds van gemeenten voor de 100.000+ gemeenten, 27 maart 2009.
- Nijendaal, G.A. van, en B. Steiner, 'Provinciefonds: omvang en verdeling ter discussie', in: *B&G*, april 2009.
- Inleiding over de gevolgen van de verdeling van het provinciefonds van gemeenten voor de FAMO, 5 juni 2009.
- Inleiding over de herziening van het provinciefonds voor de VVD statenfractie van Zuid-Holland, 2 oktober 2009.
- Presentatie over bevolkingsdaling ten behoeve van een expertmeeting georganiseerd vanuit het CDA, 9 oktober 2009.

Kirsten Veldhuijzen

- Presentatie aan de commissie van de Raad van Europa over het rapport 'Innovations in sub-national government in Europe' dat in opdracht van de Rob werd geschreven door Linze Schaap van de Universiteit Tilburg, Straatsburg 12 en 13 oktober 2009.

